

היום נלמד בעזרת ה':

סוכה דף יט

למדנו בדף הקודם מחלוקת אביי ורבא בסיכך על גבי אכסדרה. אכסדרה היא כעין תקרה הבנויה לפני הבתים, כאן מדובר בבתים הבנויים בצורת ח' שאכסדרה מקיפה אותם מבחוץ וסיכך על החלל שבתוך האכסדרה. אלא שהאכסדרה רחבה ד' טפחים שאז אי אפשר לומר דופן עקומה (-שהאכסדרה תחשב לחלק מהכותל). לדעת אביי אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' דהיינו שפי האכסדרה יורד עד למטה ומשמש כדופן לסכך, ולדעת רבא לא אומרים.

כשהשווה את קירוי: מדובר שהסכך לא עומד מעל החלל של האכסדרה, אלא בין החלל, שאז הוא שווה לאכסדרה. בכזה מקרה לא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' כי לא ניכר פי התקרה של האכסדרה.

בפומבדיתא מתני: עד כאן ביארה הגמרא את המחלוקת כמו בסורא, דהיינו שמדובר באכסדרה שאין לה פצימין. פצימין = הם עמודים שאין ביניהם שלושה טפחים. אבל אם היה לה פצימין לכולי עלמא הסוכה כשרה כי אמרינן לבוד והעמודים נחשבים כמחברים ויוצרים ביחד דפנות לסוכה.

אבל בפומבדיתא ביארו את המחלוקת בין אביי ורבא בצורה אחרת. לכולי עלמא לא אמרינן 'פי תקרה יורד וסותם', אלא מדובר בסוכה שיש לה פצימין והמחלוקת היא האם אמרינן 'לבוד' או לא.

נראה מבפנים ושווה מבחוץ: מדובר בסוכה שיש לה שתי דפנות והיא צמודה לאכסדרה, ובנוסף יש בה לחי שהעמידו בתוך חלל הסוכה צמוד לאכסדרה, כך שבתוך הסוכה רואים את הבליטה של הלחי ומזהים אותו, אך לבני רה"ר העומדים בחוץ אין ניכר הלחי ונראה כחלק מעובי הכותל.

נראה מבחוץ ושוה מבפנים. לחי שהעמידו לאורך המבוי על הכותל ברה"ר מבחוץ, כך שלבני רה"ר ניכר הלחי כי הוא בולט לכיוונם, אך לבני המבוי אינו ניכר שהוא נראה כהמשך של הכותל הפנימי. וכך גם בסוכה העמיד את הלחי לכיוון החוץ מאחורי הדופן הצמודה לאכסדרה, והלחי נראה מבחוץ אך לא ליושבים בתוך הסוכה.

(המשך בדף הבא ↓)

פסל היוצא מן הסוכה: יש בזה ארבעה פירושים:

עולא: כשבנה את הסוכה הכניס את הדופן האמצעית פנימה בין שתי הדפנות שמשני הצדדים - וכך נוצרה סוכה קטנה נוספת מאחורי הסוכה הגדולה. סוכה זו כשרה, והחידוש בדבר כי הדפנות נעשו לצורך הסוכה הגדולה ולא לצורך הקטנה.

רבה ורב יוסף: מדובר בסוכה בת שלוש דפנות, שדופן צד אחד ארוכה יותר מהדופן המקבילה וסיכך על גבה, ובמקום הזה אין הכשר סוכה (ז' טפחים), והוא אמינא שמקום זה פסול לשבת תחתיו, קמ"ל שהוא חלק מהסוכה.

רבה בר בר חנה: הוה אמינא שהמקום שבו החמה מרובה מהצל יהיה פסול לשבת תחתיו, קמ"ל שהוא חלק מהסוכה.

רבי אושעיא: מדובר בסוכה קטנה (ז' על ז' טפחים) שחלק מהסכך שלה הוא סכך פסול בשיעור פחות מג' טפחים, והחידוש שמקום זה הוא חלק מהסוכה וישנים תחתיו. שלא כמו אויר פחות מג' שאמנם מצטרף להכשיר את הסוכה אך לא ישנים תחתיו.

טיט הנרוק: טיט רך שיכולים להריק אותו מכלי לכלי - מצטרף לשיעור מקוה (40 סאה), אך אי אפשר לטבול במקוה שכולו טיט הנרוק.

משנה: רבי אליעזר פוסל סוכה העשויה כמין 'צריף' = משולש, שאין לה גג. וכן 'שסמכה לכותל' = שסמך את הסכך לכותל והוא יורד בשיפוע עד לארץ. בסוכה זו לא ניכר מהו הגג ומהם הדפנות, והיא נחשבת ל'אהל משופע' ואין לה שם 'אהל' (= 'סכך' משמעותו שהוא מאהיל על מה שתחתיו). וחכמים מכשירים.

גמרא: רבי אליעזר מודה שאם הגביה את הדופן מהקרקע טפח (= בסוכה שהיא בצריף או שסמכה לכותל) שהיא כשרה, כיון שכעת ניכר מהו הדופן ומהו הגג ויש לה שם 'אהל'. וכן הוא מודה שאם הרחיק את ראש הדופן מהכותל טפח (= בסוכה שסמכה לכותל) שהיא כשרה, כיון שאנו אומרים 'לבוד' מראש הדופן ולכותל וכאילו שיש לה גג ויש לה שם 'אהל'.

טעמים של רבנן במשנה שמכשירים: אוהל משופע נחשב ל'אהל', ולמרות שלא הגביה את הדופן מהקרקע או שלא הרחיקו מהכותל, כשרה.

(המשך בדף הבא ↓)

אביי מצא את רב יוסף כשהוא ישן בכילת חתנים (= עשויה בשיפוע ואין לה טפח בגג) בסוכה. אמר לו אביי: איך יתכן שאתה סובר כרבי אליעזר ולא כרבנן שהלכה כמותם, כלומר מכך שאתה ישן בסוכה בכילה שאין בגגה טפח מוכח שאתה סובר כרבי אליעזר שאוהל משופע לא נחשב ל'אהל', ולכן הכילה לא מפסיקה בינך לסכך וזה נחשב שאתה ישן בסוכה.

רב יוסף ענה לו שהוא מצא ברייתא שהופכת את השיטות - שרבנן סוברים שאהל משופע לא נחשב ל'אהל'. וכן יש ברייתא האומרת שמי ששנה את משנתו הוא רבי נתן הסובר שלדעת חכמים אהל משופע נחשב ל'אהל', אבל החכמים שהיו בדורו של רבי נתן חולקים עליו וסוברים שלדעת חכמים אהל משופע לא נחשב ל'אהל'.

משנה: מחצלת קנים היא קשה ולא נוח לשכב עליה. אם היא גדולה והוא ייחד אותה לשכיבה הרי היא נחשבת ל'כלי' ומקבלת טומאה ופסולה לסיכוך, ואם הוא ייחד אותה לסכך הרי שהיא אינה נחשבת ל'כלי' ואינה מקבלת טומאה ומותר לסכך בה.

ולדעת רבי אליעזר - אין זה משנה אם היא קטנה או גדולה, אלא תלוי האם ייחדה לשכיבה או לסיכוך.

גמרא: קושיא: אמרת שאם ייחדה לשכיבה לא מסככים בה, משמע שדווקא אם ייחדה לשכיבה אבל בסתם היא מיועדת לסיכוך ומסככים בה, ואח"כ אמרת שדווקא אם ייחדה לסיכוך מסככים בה, משמע שבסתם היא מיועדת לשכיבה.

תירוץ: הרישא של המשנה עוסקת במחצלת גדולה שאינה מיועדת בסתם לשכב עליה, ולכן בסתם היא מיועדת לסיכוך ורק אם הוא ייחדה לשכיבה אסור לסכך בה, אבל הסיפא עוסקת במחצלת קטנה שהיא מיועדת לשכיבה, ולכן רק אם ייחדה לסיכוך מותר לסכך בה אבל בסתם לא.

הגירסא לפי המהרש"ל: (בשלמא לרבנן לא קשיא אלא לרבי אליעזר קשיא דתנן) **אימא סיפא רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה וכו':** הגמרא מקשה שאי אפשר לתרץ את התירוץ הנ"ל על דברי רבי אליעזר, שהרי לשיטתו אין הבדל בין מחצלת קטנה לגדולה, וא"כ חוזרת הקושיא הנ"ל גם לשיטתו, שמתחילת דבריו משמע שרק עם ייחדה לשכיבה אין מסככים בה אבל בסתם היא מיועדת לסיכוך ומסככים בה, ואילו מהמשך דבריו משמע שרק אם ייחדה לסיכוך מסככים בה, אבל בסתם היא מיועדת לשכיבה ולא מסככים בה.

(המשך בדף הבא ↓)

אלא רבא מתרץ: במחצלת גדולה כולם מודים שהיא מיועדת בסתם לסיכוך, ומחלוקתם היא רק במחצלת קטנה, לדעת ת"ק סתמה לשכיבה ולדעת ר"א סתמה לסיכוך כמו גדולה.

רבא מבאר את המשנה ע"פ תירוצו: מחצלת הקנים גדולה שייחדה לשכיבה אין מסככים בה, וזה דווקא בגלל שייחד אותה לשכיבה, אבל בסתם כלומר שלא ייחד אותה לשום דבר, הרי זה כמי שייחדה לסיכוך ומסככים בה. (ע"פ ביאורו של רבא ת"ק לא התייחס כלל למחצלת קטנה לפי שסתמה לשכיבה). ובא רבי אליעזר לחלוק ולומר שדין מחצלת קטנה כדין גדולה, שאם ייחדה לשכיבה בפירוש אין מסככים בה, אבל בסתם הרי היא כמי שייחדה לסיכוך ומסככים בה. (ע"פ המהרש"ל לא גורסים את המילים שבסוגריים - קטנה עשאה לסיכוך וכו', ביארנו כגירסתו).